

Basel II - Pilar 3

Offentliggjøring av sentral risikoinformasjon

SpareBank 1 SR-Bank 2007

INNHold

1. BASEL II – NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	4
1.1 INTRODUKSJON TIL NYE KAPITALDEKNINGSREGLER	4
1.1.1 Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital	4
1.1.2 Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging	5
1.1.3 Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon	4
1.2 IMPLEMENTERING AV NYE KAPITALDEKNINGSREGLER I SPAREBANK 1 SR-BANK	5
2. KONSOLIDERING	6
3. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SR-BANK	7
3.1 FORMÅL	7
3.2 RISIKOGRUPPER (DEFINISJONER)	7
3.3 ELEMENTER I SPAREBANK 1 SR-BANK SIN RISIKO- OG KAPITALSTYRING	7
3.3.1 Organisering og organisasjonskultur	8
3.3.2 Strategisk målbilde	8
3.3.3 Risikoidentifikasjon	9
3.3.4 Risikoanalyse	9
3.3.5 Stresstester	9
3.3.6 Risikostrategier	9
3.3.7 Kapitalstyring	9
3.3.8 Rapportering og oppfølging	9
3.3.9 Beredskapsplaner	10
3.3.10 Compliance (etterlevelse)	10
4. REGULATORISK KAPITAL - INFORMASJON PR. RISIKOGRUPPE (PILAR 1)	11
4.1 OPPSUMMERING	11
4.2 KREDITTRISIKO	14
4.2.1 Styring og kontroll	14
4.2.2 Modellbeskrivelse og anvendelse	15
4.2.3 Porteføljeinformasjon	16
4.2.4 Minimumskrav til ansvarlig kapital	22
4.3 MARKEDSRISIKO	23
4.3.1 Styring og kontroll	23
4.3.2 Porteføljeinformasjon	24
4.3.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital	25
4.4 OPERASJONELL RISIKO	26
4.4.1 Styring og kontroll	26
4.4.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital	26
5. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2)	27
5.1 OPPSUMMERING	27
5.2 KREDITTRISIKO	28
5.2.1 Styring og kontroll	28
5.2.2 Modellbeskrivelse og anvendelse	28
5.2.3 Økonomisk kapital	29
5.3 MARKEDSRISIKO	29
5.3.1 Styring og kontroll	29
5.3.2 Modellbeskrivelse og anvendelse	29
5.3.3 Økonomisk kapital	29

5.4	OPERASJONELL RISIKO	29
5.4.1	Styring og kontroll	29
5.4.2	Modellbeskrivelse og anvendelse	29
5.4.3	Økonomisk kapital	30
5.5	LIKVIDITETSRISIKO	30
5.5.1	Styring og kontroll	30
5.5.2	Sprednings- og løpetidsinformasjon	30
5.5.3	Metode for beregning av økonomisk kapital	31
5.5.4	Økonomisk kapital	31
5.6	EIERRISIKO	32
5.6.1	Styring og kontroll	32
5.6.2	Metode for beregning av økonomisk kapital	32
5.6.3	Økonomisk kapital	32
5.7	FORRETNINGSRISIKO	32
5.7.1	Styring og kontroll	32
5.7.2	Metode for beregning av økonomisk kapital	32
5.7.3	Økonomisk kapital	32
5.8	OMDØMME RISIKO	33
5.8.1	Styring og kontroll	33
5.8.2	Metode for beregning av økonomisk kapital	33
5.8.3	Økonomisk kapital	33
5.9	STRATEGISK RISIKO	33
5.9.1	Styring og kontroll	33
5.9.2	Metode for beregning av økonomisk kapital	33
5.9.3	Økonomisk kapital	33
5.10	COMPLIANCE RISIKO (ETTERLEVELSE)	33
5.10.1	Styring og kontroll	33
5.10.2	Økonomisk kapital	33
6.	SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV	34

1. BASEL II

– NYE KAPITALDEKNINGSREGLER

1.1 Introduksjon til nye kapitaldekningsregler.

EUs nye direktiv for kapitaldekning ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Det nye regelverket bygger på en ny standard for kapitaldekningsberegninger fra Bank for International Settlements (BIS). Formålet med det nye kapitaldekningsregelverket er å styrke stabiliteten i det finansielle markedet gjennom:

- Mer risikosensitivt kapitalkrav
- Bedre risikostyring og kontroll
- Tettere tilsyn
- Mer informasjon til markedet

Det nye kapitaldekningsregelverket baseres på tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Institusjonenes offentliggjøring av informasjon

I de påfølgende kapitlene er det redegjort nærmere for innholdet i den enkelte pilar.

1.1.1 Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital.

Det nye regelverket innebærer ingen endring i den grunnleggende konstruksjonen av kapitalkravet – det blir fortsatt 8 prosent, mens det blir noen endringer i regelverket for hva som kan regnes som ansvarlig kapital og sammensetningen av denne. De store endringene ligger i hvordan en beregner kapitalkravet for kredittrisiko og introduksjonen av et eksplisitt kapitalkrav for operasjonell risiko. Gjeldende krav til kapitaldekning for markedsrisiko berøres i mindre grad av det nye regelverket.

Det nye kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder som bankene kan velge mellom for å beregne kapitalkravet. De ulike metodene er vist i figur 1.1.1.

For banker som er godkjent for å benytte interne måle-metoder IRB - Internal Rating Based Approach for kredittrisiko, betyr det at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på bankenes interne risikovurderinger. Dette vil gjøre det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad vil samsvare med risikoen i de underliggende porteføljer.

Ved beregning av kapitalkravet etter Grunnleggende IRB-metode beregnes risikoparametere misligholdssannsynligheten (PD) basert på egne modeller, mens risikoparametrene konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD) og tapsgrad gitt mislighold (LGD) er sjablongregler fastsatt i Forskrift om Kapitalkrav.

Ved beregning av kapitalkravet etter Avansert IRB-metode for massemarked, beregnes risikoparametrene misligholdssannsynlighet (PD), konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD), samt tapsgrad gitt mislighold (LGD) basert på egne modeller.

1.1.2 Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging.

Pilar 2 er basert på to hovedprinsipper. Bankene skal ha en prosess for å vurdere sin totale kapital i forhold til risikoprofil og en strategi for å opprettholde sitt kapitalnivå. Tilsynsmyndighetene skal gjennomgå og evaluere bankenes interne vurdering av kapitalbehov og strategier. I tillegg skal tilsynsmyndighetene overvåke og sikre overholdelse av de myndighetspålagte kapitalkravene. Tilsynet må iverksette passende tilsynsmessige tiltak om det ikke er tilfreds med resultatet av denne prosessen.

1.1.3 Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon.

Formålet med Pilar 3 er å supplere minimumskravene i Pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i Pilar 2. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB-metode ¹⁾	Interne målemetoder ¹⁾	Sjablongmetoden
Avansert IRB-metode ¹⁾		AMA-metoden ¹⁾

Fig. 1.1.1

¹⁾ Metodene krever godkjenning av Kredittilsynet

offentliggjøring av informasjon som gjør det mulig for markedet, herunder analytikere og investorer, å vurdere institusjonens risikoprofil og kapitalisering samt styring og kontroll. Kravene til offentliggjøring blir spesielt viktig når bankene i større grad kan benytte egne systemer og metoder for å beregne kapitalkravet.

Informasjonskravene fører til at alle institusjoner skal publisere informasjon om organisasjonsstruktur, risikostyringssystem, rapporteringskanaler samt hvordan risikokontrollen er oppbygd og organisert. Videre er det gitt detaljerte krav til offentliggjøring av kapitalnivå og struktur samt risikoeksponeringer, der sistnevnte avhenger av hvilke beregningsmetoder bankene benytter i Pilar 1. Foreliggende dokument er ment å dekke disse kravene.

1.2 Implementering av nye kapitaldekningsregler i SpareBank 1 SR-Bank.

Figur 1.2 viser de hovedmetodene som SpareBank 1 SR-Bank bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

SpareBank 1 SR-Bank har fått godkjenning av Kredittilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kreditt risiko fra og med 2007.

For datterselskapet SpareBank 1 SR-Finans AS er det planer om en senere overgang til IRB-metoden, og porteføljen rapporteres derfor etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering samt billån med salgspant. Ved årsskiftet

utgjorde beregningsgrunnlaget for SpareBank 1 SR-Finans AS 5,6 prosent av beregningsgrunnlaget for kreditt risiko beregnet etter de nye kapitaldekningsreglene for konsernet.

SpareBank 1 SR-Bank eier pr 31.12.07 23,6 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS, som ble startet 18. august 2005. SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Kredittilsynet. Hovedformålet med kredittforetaket er å sikre eierne stabil og langsiktig finansiering til konkurransedyktige priser.

Den delen av massemarkedsporteføljen i SpareBank 1 SR-Bank som overføres til SpareBank 1 Boligkreditt AS konsolideres inn i SpareBank 1 SR-Bank sin kapitaldekningsrapportering. Dette som følge av at SpareBank 1 SR-Bank har en eierandel på over 20 prosent i selskapet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS er i kvalifiseringsprosessen for å kunne benytte seg av IRB-metoden for kapitaldekningsberegning for massemarkedsporteføljen. IRB-godkjenningen er ventet å foreligge i løpet av 2009. Inntil IRB-godkjenningen foreligger må SpareBank 1 SR-Bank rapportere den overførte porteføljen etter standardmetoden. Ved årsskiftet utgjorde denne porteføljen 3,6 prosent av beregningsgrunnlaget for kreditt risiko beregnet etter de nye kapitaldekningsreglene for konsernet.

Kreditt risiko	2007	2008
Stater	Basel 1 ¹⁾	Standardmetoden ⁴⁾
Institusjoner	Basel 1 ¹⁾	Standardmetoden ⁴⁾
Foretak	IRB Grunnleggende ²⁾	IRB Grunnleggende ²⁾
Massemarked	IRB ³⁾	IRB ³⁾
Egenkapitalposisjoner	IRB (enkel risikovekt metode)	IRB (enkel risikovekt metode)
Markedsrisiko	Standardmetoden	Standardmetoden
Operasjonell risiko	Sjablongmetoden	Sjablongmetoden

Fig. 1.2

1) I 2007 ble det benyttet overgangsordningen i det nye kapitalregelverket slik at porteføljene ble rapportert etter gammelt kapitaldekningsregelverk (Basel 1).

2) Enkelte mindre porteføljer rapporteres etter standardmetoden inntil videre (leasing, borettslag, lag og foreninger).

3) For massemarked er det kun en IRB-metode tilsvarende Avansert IRB-metode. Enkelte porteføljer rapporteres etter standardmetoden inntil videre (bilpantelån i SpareBank 1 SR-Finans AS og portefølje overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS).

4) SpareBank 1 SR-Bank har fått godkjenning til permanent unntak fra IRB-metoden.

2. KONSOLIDERING

Oppstillingen i tabellen "Konsolideringsgrunnlag" viser forskjellen i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål.

SpareBank 1 SR-Bank legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Av samme grunn inngår ikke banken eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom de ulike forretningsenhetene i mor-

banken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet.

I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gruppen AS. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike beskrankninger ut over hva som følger av rammelovgivningen og forskriften. Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse to selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Etter det konsernet kjenner til foreligger det ikke privatrettslige beskrankninger som begrenser utbyttebetalinger fra disse selskapene.

Konsolideringsgrunnlag (Beløp i millioner kroner)

Datterselskap	Antall aksjer	Bokført verdi	Stemmerett	Konsolideringsmetode
Selskaper som er fullt konsolidert				
SpareBank 1 SR-Finans AS	334 000	265 663	100 %	Oppkjøpsmetoden
Eiendomsmegler 1 SR-Eiendom AS	150	3 000	100 %	Oppkjøpsmetoden
Westbroker Finans AS	100	4 177	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Investering AS	3 000	133 244	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forretningservice AS	1 000	125	100 %	Oppkjøpsmetoden
Vågen Eiendomsforvaltning AS	5 000	19 639	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forvaltning ASA	4 000	4 018	67 %	Oppkjøpsmetoden
Sum		429 866		

Konsolideringsmetode er lik for regnskapsformål og kapitaldekningsformål.

Investeringer i Tilknyttede selskaper

Investeringer i tilknyttede selskaper blir bokført etter egenkapitalmetoden i konsernet og etter oppkjøpsmetoden i morbanken. Investeringene blir behandlet likt for kapitaldekningsformål bortsett fra konsernets investering på 23,6 % i SpareBank 1 Boligkreditt. I konsernets kapitaldekning foretas en forholdsmessig konsolidering.

Investeringer i Felleskontrollert virksomhet

Konsernet har en eierandel på 19,5 % i SpareBank 1 Gruppen AS. Investeringen blir bokført etter egenkapitalmetoden og investeringens bokførte verdi går til fradrag i ansvarlig kapital og i beregningsgrunnlaget i kapitaldekningen. I SpareBank 1 SR-Bank blir investeringen bokført etter oppkjøpsmetoden, og den del av investeringens bokførte verdi som overstiger 2 % av SpareBank 1 Gruppens ansvarlige kapital går til fradrag i ansvarlig kapital og beregningsgrunnlaget.

Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	Bokført verdi
SpareBank 1 Midt-Norge	15
SpareBank 1 Nord-Norge	11
SR-Pensjonskasse	25
Øvrige finansinstitusjoner	26
Sum	77

3. RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SR-BANK

3.1 Formål.

Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 SR-Bank skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og mål-oppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor den vedtatte forretningsstrategien.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Konsernet har en moderat risikoprofil. Konsernet har en målsetting om minimum å opprettholde nåværende internasjonale rating for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

3.2 Risikogrupper (definisjoner).

SpareBank 1 SR-Bank eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogrupperne er:

Kredittrisiko: risikoen for tap som følge av kundens manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Markedsrisiko: risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markeds variabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkeder.

Operasjonell risiko: risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Likviditetsrisiko: risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader.

Eierisiko: risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultater fra eier poster i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse.

Forretningsrisiko: risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Omdømme risiko: risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter.

Strategisk risiko: risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

Compliance risiko: risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

3.3 Elementer i SpareBank 1 SR-Bank sin risiko- og kapitalstyring.

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av forventet tap og behov for økonomisk kapital for å kunne dekke uventede tap. Forventet tap og økonomisk kapital beregnes for alle hovedgrupper av risiko, og for alle forretningsområder i konsernet. Forventet tap beskriver det beløpet man statistisk må forvente å tape i en 12 måneders periode. Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikjusterte kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap. For eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er konfidensnivået satt til 99,5 prosent. Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men beregningen forutsetter likevel i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

Avkastningen på økonomisk kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SR-Bank. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten, og at det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen. Beregningene av økonomisk kapital gjør det mulig å sammenligne risiko på tvers av risikogrupper og forretningsområder.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er rammeverket basert på 10 elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer konsernet på.

- Organisering og organisasjonskultur
- Strategisk mål bilde
- Risikoidentifikasjon
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier

- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering og oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Det er gitt en nærmere beskrivelse av de enkelte elementene i de påfølgende avsnittene.

3.3.1 Organisering og organisasjonskultur

Organisasjonskultur:

I prosessen for risiko- og kapitalstyring er organisasjonskulturen grunnmuren som de andre elementene bygger på. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi, lederstil og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. SpareBank 1 SR-Bank har etablert et tydelig verdi-grunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Organisering:

SpareBank 1 SR-Bank er opptatt av at uavhengighet skal være et viktig prinsipp i risikostyringen i konsernet. Ansvaret for risikostyring er derfor fordelt mellom ulike roller i organisasjonen.

Styret i SpareBank 1 SR-Bank har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet. Styret har vedtatt etiske regler som skal bidra til bevisstgjøring og etterlevelse av den etiske standarden som er satt for konsernet.

I forhold til vedtak i bankes styre ivaretar styrene i datterselskapene sine oppgaver i de enkelte selskapene.

Administrerende direktør har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Dette betyr at administrerende direktør er ansvarlige for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende direktør er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til administrerende direktør. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inklud-

ert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikobildet, og at konsernet etterlever gjeldende lover og forskrifter.

Intern revisjonen er et redskap for styret og administrasjonen som overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets intern revisjonsfunksjon er outsourcet, og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Intern revisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret. Intern revisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått i konsernet.

Intern revisjonen skal regelmessig og minimum årlig revidere IRB-systemet, herunder modellene som ligger til grunn for beregning av risikoparameterne, anvendelse og etterlevelsen av Forskrift om kapitalkrav.

I tillegg til de overnevnte rollene er det etablert utvalg innenfor risikostyringsområdet som bistår administrerende direktør med beslutningsgrunnlag og oppfølging.

Risiko- og kapitalstyringskomiteen ivaretar overordnet oppfølging av konsernets risikoprofil, funding og kapitaldekningssituasjon. Komiteen behandler også utkast til risikostrategier, kapitalallokering, valideringsrapporter og anbefaler nye risikomodeller. Risiko- og kapitalstyringskomiteen er bredt sammensatt med ledende ansatte fra forretningsenhetene og fra risiko- og kapitalstyring.

Kredittutvalgene har ansvaret for å avgjøre en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Kredittutvalgene skal i innstillingen gi en vurdering av låne- og kredittsøknadene i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. Kredittutvalgene skal legge spesiell vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foreta en egen vurdering av kredittisiko, der konse-kvensene for konsernet av de ulike risikoer er klarlagt.

3.3.2 Strategisk målbilde

SpareBank 1 SR-Bank reviderer det strategiske målbildet årlig. På bakgrunn av det vedtatte strategiske målbildet utarbeides det en forretningsplan med grundige analyser og planlagte tiltak for å nå det strategiske målbildet. Risiko- og kapitalstyringen tar utgangspunkt i konsernets strategiske målbilde og forretningsplan.

3.3.3 Risikoidentifikasjon

Prosesen for risikoidentifikasjon er fremoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder til konsernet. Prosessen gjennomføres minimum årlig og er en integrert del av konsernets strategi- og budsjettprosess.

3.3.4 Risikoanalyse

Det gjennomføres grundige analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper med tilhørende årsaksmekanismer. Alle vesentlige risikoer er i den utstrekning det er mulig kvantifisert gjennom forventet tap og behovet for økonomisk kapital. Kvantifiseringen skal være basert på anerkjente og betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. Risikoanalysen skal også sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering og dokumentering av de etablerte kontroll- og styringstiltakene.

3.3.5 Stresstester

Stresstester er et viktig verktøy for å analysere hvordan negative hendelser påvirker resultatet, balansen og kapitaldekningen til konsernet. SpareBank 1 SR-Bank gjennomfører periodisk stresstester for de mest kritiske risikoområdene som bl.a. kreditt-, markeds- og likviditetsrisiko. Det gjøres både stresstest av enkeltfaktorer og scenarioanalyser hvor konsernet utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom en periode på minimum 3 år.

3.3.6 Risikostrategier

Risikostrategiene definerer valgt risikoprofil gjennom blant annet rammer for forventet tap, økonomisk kapital og måltall for risikjustert avkastning. Risikostrategiene godkjennes av styret og revurderes minimum årlig.

3.3.7 Kapitalstyring

SpareBank 1 SR-Bank har en målrettet prosess for kapitalstyring som i størst mulig grad skal sikre:

- En effektiv kapitalanskaffelse og kapitalanvendelse i forhold til konsernets strategiske målbilde og vedtatte forretningsstrategi.
- Konkurransedyktig avkastning.
- En tilfredsstillende kapitaldekning ut fra den valgte risikoprofil.

- Konkurransedyktige vilkår og en langsiktig god tilgang på innlån i kapitalmarkedene.
- At konsernet minimum klarer å opprettholde nåværende internasjonale ratinger.
- Utnyttelse av vekstmuligheter i konsernets definerte markedsområde.
- At ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Det er en langsiktig målsetting at innenfor den vedtatte forretningsstrategien skal den økonomiske kapitalen i størst mulig grad allokteres til de områdene som gir høyest risikjustert avkastning. SpareBank 1 SR-Bank har som målsetting å minimum opprettholde nåværende internasjonale ratinger for derved å sikre en langsiktig god tilgang på innlån fra kapitalmarkedene.

SpareBank 1 SR-Bank sine kapitaldekningsmål uttrykkes gjennom mål for den regulatoriske kapitaldekningen og gjennom et definert mål for kreditorvern. Målene for kapitaldekningen skal sikre at SpareBank 1 SR-Bank har en tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetskrav i forhold til kapitaldekningen og det interne målet for kreditorvernet. Kreditorvernet ivaretas ved at konsernet med et valgt konfidensnivå skal ha en størrelse på egenkapitalen (inkludert fondsobligasjoner) som dekker behovet for økonomisk kapital med en tidshorisont på ett år.

På grunnlag av det strategiske målbildet og forretningsplanen utarbeides det årlig en kapitalplan for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Disse fremskrivningene tar hensyn til både forventet utvikling de neste 3 årene, samt en situasjon med et alvorlige økonomisk tilbakeslag over 3 år.

På bakgrunn av disse scenarioanalysene gjør styret en samlet vurdering av om kapitaldekningen er tilstrekkelig og tilpasset SpareBank 1 SR-Bank sin risikoprofil og strategiske målbilde.

For situasjoner der det er fare for at kapitaldekningen faller under kritisk nivå er det utarbeidet en beredskapsplan som synliggjør ledelsens strategi og prosedyrer. Beredskapsplanen oppdateres etter behov, men minst en gang i året i forbindelse med styrets årlige behandling av konsernets strategi for kapitalmarkedsinnlån.

3.3.8 Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor

sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør. Konsernets overordnede risikoeksponering og risiko-utvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risiko-styring og compliance som er uavhengig av de enkelte forretnings-enhetene i konsernet.

3.3.9 Beredskapsplaner

Kjernevirksomheten til banker er å ta risiko, og denne risikoen vil over tid kunne påføre bankene større tap selv om bankene har gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon kan medføre et alvorlig press på drift, kapitaldekning og fundingsituasjon. SpareBank 1 SR-Bank har derfor utarbeidet beredskapsplaner for i størst mulig grad å kunne håndtere slike kriser hvis de skulle oppstå.

3.3.10 Compliance (etterlevelse)

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

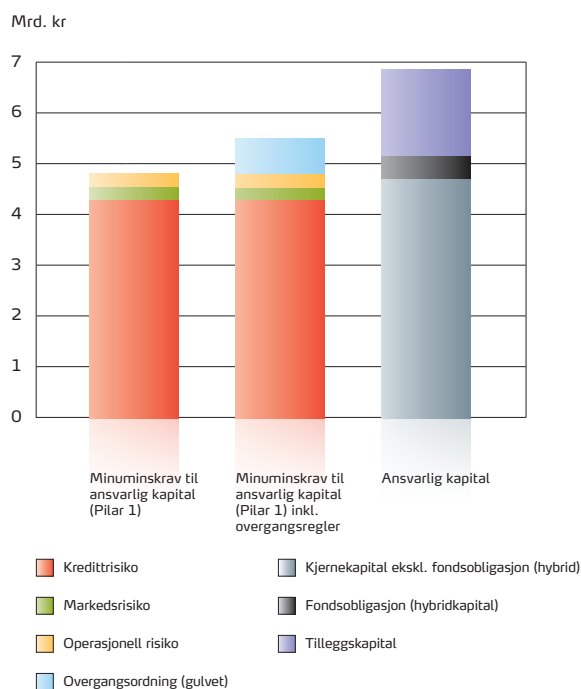

4. REGULATORISK KAPITAL - INFO PR. RISIKOGRUPPE (PILAR 1)

4.1 Oppsummering

Grafen nedenfor viser regulatorisk minimumskrav til ansvarlig kapital basert på Pilar 1 i det nye kapitaldekningsregelverket sammenlignet med ansvarlig kapital.

Søyle 1 i figuren viser minimumskravet på 4,7 mrd. kroner i ansvarlig kapital for SpareBank 1 SR-Bank basert på de nye kapitaldekningsreglene. Ved årsskiftet er netto ansvarlig kapital 6,9 mrd. kroner, hvorav kjernekapitalen utgjør 5,2 mrd. kroner.

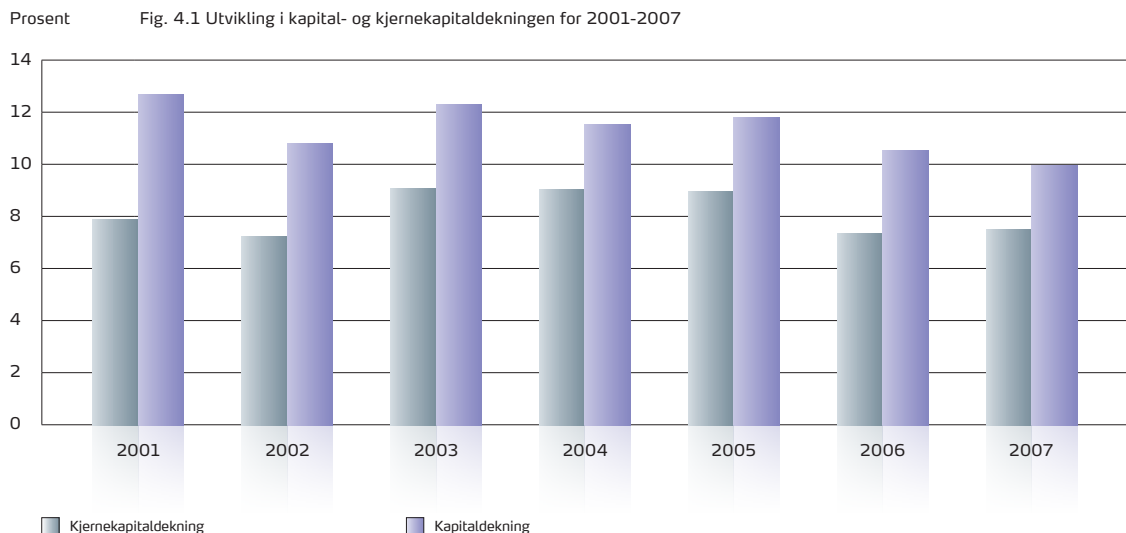
I en overgangsperiode er det bestemt i forskrift at ansvarlig kapital i 2007 ikke kan være lavere enn 95 prosent av minimumskravet beregnet etter det gamle regelverket (Basel 1) fra 2006. Effekten av denne overgangsregelen er derfor vist i søyle 2. I 2008 og 2009 er tilsvarende begrensninger henholdsvis 90 og 80 prosent av minimumskravet beregnet etter det gamle regelverket (Basel 1) fra 2006. Konsernet har fått en positiv effekt på kapitaldekningen ved innføring av det nye regelsettet, men den fulle effekten vil først komme i 2010.

Konsernets har en målsetting om en kapitaldekning på 11,0 prosent, herav en kjernekapitaldekning på 7,0 prosent. Ved utgangen av 2007 var konsernets kapitaldekning på 10,0 prosent og kjernekapitaldekningen på 7,5 prosent. I 1. kvartal 2008 ble det tatt opp et nytt ansvarlig lån på 500 mill kroner, og pr 31.12.07 ville dette styrket konsernets kapitaldekning med 0,7 prosentpoeng.

I figur 4.1 vises utviklingen i kapitaldekningen og kjernekapitaldekningen for perioden 2001-2007, basert på gjeldende kapitaldekningsregelverk for det aktuelle året.

SpareBank 1 SR-Bank har i kapitlene nedenfor redegjort nærmere for rammeverk og styring av henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

Fig. 4.1 Utvikling i kapital- og kjernekapitaldekningen for 2001-2007

Spesifikasjon av minimum krav til ansvarlig kapital inkl. overgangsregler (Pilar 1)

	Kapitalkrav
Kredittrisiko	4 322
Markedsrisiko	230
Operasjonell risiko	268
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	681
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital	5 501

Ansvarlig kapital

I oppstillingen under fremgår opplysninger om ansvarlig kapital, herunder kjernekapital og tilleggskapital samt aktuelle tillegg, fradrag og begrensninger pr. 31.12.2007.

Konsern

Grunnfondskapital	1 774
- Egne grunnfondsbevis	-10
Overkursfond	7
Sparebankens fond	1 970
Gavefond	124
Utjevningsfond	777
Avsatt utbytte	337
Fond for urealiserte gevinster	139
Annen egenkapital	560
Sum balanseført egenkapital	5 678
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-26
Fond for urealiserte gevinster tilgjengelig for salg	-2
Avsatt utbytte	-337
50 % av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-12
50 % av forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-173
50 % kapitaldekningsreserve	-486
Andel av nullstilte uamortiserte estimataavvik	77
Fondsobligasjon 1)	448
Sum kjernekapital	5 167
Tilleggskapital utover kjernekapital	
Evigvarende ansvarlig kapital 1)	739
Tidsbegrenset ansvarlig kapital 1)	1 639
50 % av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-12
50 % av forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-173
50 % kapitaldekningsreserve	-486
Sum tilleggskapital	1 707
Netto ansvarlig kapital	6 874

1) Betingelsene fremgår av tabell på neste side.

Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital får redusert egenkapitalverdien med 20 prosent hvert år de siste 5 årene før forfall. I den grad konsernet har ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner, går denne direkte til fradrag i konsernets egen ansvarlige kapital for den del som overstiger 2 prosent av mottakende finansinstitusjons ansvarlige kapital.

Har konsernet ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner som utgjør mindre enn 2 prosent av den enkelte finansinstitusjons ansvarlige kapital, kommer summen av slik kapital til fradrag i konsernets ansvarlige kapital for den del som overstiger 10 prosent av konsernets ansvarlige kapital. Dersom konsernet har fått pålegg om 100 prosent kapitaldekningsreserve på bestemte eiendeler skal et beløp tilsvarende eiendelens bokførte verdi trekkes fra i den ansvarlige kapitalen og i beregningsgrunnlaget. Beregningsgrunnlaget vektet i henhold til risiko.

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon

	2007
Tidsbegrenset:	
Lån 1 (2014 - EUR 65 - 3 mnd Libor + margin)	517
Lån 2 (2035 - JPY 13 000 - 3 mnd Libor + margin)	672
Lån 3 (2017 - NOK 450 - 3 mnd Nibor + margin)	450
Sum tidsbegrenset	1 639
Evigvarende:	
Lån 4 (USD 75 - 3 mnd Libor + margin)	396
Lån 5 (SEK 200 - 3 mnd Stibor + margin)	172
Lån 6 (NOK 170 - 3 mnd Nibor + margin)	170
Sum evigvarende	738
Fondsobligasjoner:	
Lån 7 (USD 75 - 3 mnd Libor + margin)	448
Sum fondsobligasjon	448
Sum ansvarlig lånekapital	2 825

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon i utenlandsk valuta (USD 150, EUR 65, SEK 200 og JPY 13 000 pr 31.12.2007) inngår i konsernets totale valutaposisjon, slik at det ikke er valutarisiko knyttet til lånene. Ansvarlig lånekapital på EUR 65 kan innløses i 2009 mens JPY 13 000 og NOK 450 kan innløses i 2012. Av totalt 738 i evigvarende ansvarlig kapital, teller alt som tilleggskapital pr. 31.12.2007. Aktiverte kostnader ved låneopptak blir reflektert i beregning av amortisert kost. Fondsobligasjoner kan maksimum utgjøre 15 prosent av samlet kjernekapital. Eventuelt overskytende teller som evigvarende ansvarlig lånekapital.

4.2 Kredittrisiko

4.2.1 Styring og kontroll

Figuren nedenfor viser sentrale element i konsernets overordnede rammeverk for kredittstyring.

Kredittrisikoen styres gjennom konsernets overordnede kredittstrategi, kredittpolitiske retningslinjer, kredittfullmaksreglement og kredittbehandlingsrutiner.

I avsnittene nedenfor er de enkelte elementene beskrevet nærmere:

Konsernets kredittstrategi fastsettes av styret og oppdateres minimum årlig. Konsernets kredittstrategiske rammer er satt sammen slik at de på en mest mulig hensiktsmessig og effektiv måte måler og fanger opp endringer i den løpende risikoeksponeringen gjennom blant annet forventet tap og behovet for økonomisk kapital. I tillegg setter de kredittstrategiske rammene særskilte begrensninger for konsentrasjonsrisiko knyttet til eksponering og risikoprofil på enkeltkunder, kundegrupper og bransjer.

Konsernets kredittpolitiske retningslinjer fastsettes av administrerende direktør, og oppdateres minimum årlig. De kredittpolitiske retningslinjene består av konkrete prinsipper for kredittgivingen både på overordnet nivå, og knyttet til enkelte særskilte områder som eiendomsfinansiering, prosjektfinansiering og deltagelse i syndikater. Eksempler på slike prinsipper er krav til andel egenkapitalfinansiering og restriksjoner ved finansiering av engasjementer med høy risiko.

Konsernets kredittfullmaksreglement fastsettes av styret, og oppdateres minimum årlig. Styret delegerer innenfor visse rammer fullmakt til administrerende direktør for det operasjonelle ansvaret for beslutningen i låne- og kredittsaker. Administrerende direktør kan innenfor sine fullmakter videredelegere fullmakter. Kredittfullmaktene er personlige, og differensieres blant annet ut fra et risikoperspektiv.

Konsernets kredittbehandlingsrutiner fastsettes av ansvarlig konserndirektør, og revideres løpende. Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgiving.

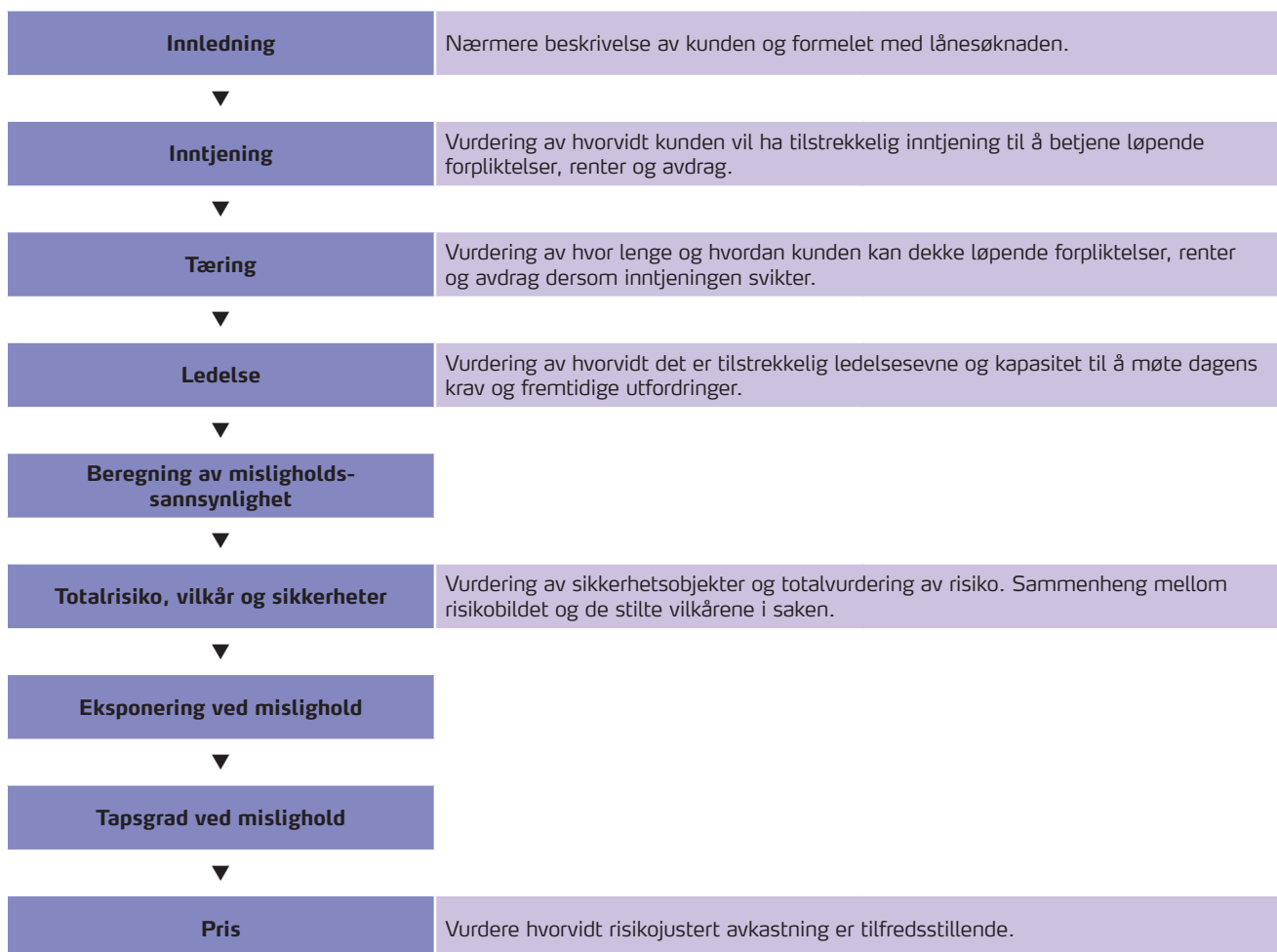
Konsernets risikoeksponering følges opp ved hjelp av konsernets porteføljestyringssystem. Systemet inneholder informasjon som gir en effektiv oppfølging av risikoprofilen og styring av porteføljen. SpareBank 1 SR-Bank foretar en månedelig oppdatering av porteføljeinformasjonen ved hjelp av interne og eksterne kundedata. Den risikomessige utviklingen i porteføljene følges opp med særlig vekt på utviklingen i risiko-klassifisering (migrering), forventet tap, økonomisk kapital, risikojustert avkastning og kapitaldekningen.

Avdeling for risikostyring og compliance foretar en uavhengig risikooppfølging og rapportering av den samlede risikoeksponeringen til ledelse og styret.

SpareBank 1 SR-Bank gjennomfører periodisk stress-tester av kredittrisikoen. Dette er et viktig verktøy for å analysere hvordan negative hendelser påvirker konsernets resultat, balanse og kapitaldekning. Det gjøres både stresstest av enkeltfaktorer og scenarioanalyser, hvor konsernet utsettes for en rekke ulike negative makroøkonomiske hendelser gjennom en periode på minimum 3 år.

4.2.2 Modellbeskrivelse og anvendelse

I figuren nedenfor beskrives konsernets overordnede kredittvurderingskonsept.

Risikomodellene som ligger til grunn for risikoklassifiseringssystemet i kredittprosessen tar utgangspunkt i statistiske beregninger, og er under kontinuerlig videreutvikling og testing. Modellene baserer seg i hovedsak på tre hovedkomponenter:

Sannsynlighet for mislighold (PD): Kundene blir klassifisert i misligholdsklasse ut fra sannsynligheten for at kunden misligholder forpliktelsene sine i løpet av en 12 måneders periode. Sannsynlighet for mislighold beregnes ut fra et langsiktig gjennomsnitt, som skal representere misligholdssannsynligheten gjennom en konjunktursykel. Sannsynligheten for mislighold beregnes bl.a. på grunnlag av historiske dataserier.

Det benyttes ni misligholdsklasser (A – I) for å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet. I tillegg har

konsernet 2 misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Et engasjement anses som misligholdt dersom et av de følgende kriteriene er oppfylt:

- Et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr. 1.000
- Banken har grunn til å anta det er sannsynlig at debitor ikke klarer å tilbakebetale (fullt ut) i henhold til sine forpliktelser.

Forventet eksponering ved mislighold (EAD):

Dette er en beregnet størrelse over hvor stor den forventede eksponeringen er hvis en kunde går i mislighold. Beregningen tar utgangspunkt i kundens samlede eksponering, inkludert innvilgede men ikke trukne rammer og garantier.

Tapsgrad ved mislighold (LGD): Dette er en vurdering av hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser.

For massemarked tar vurderingen hensyn til verdien av de sikkerhetene kundene har avgitt, og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangs-konjunktur.

Ved beregning av minimum regulatorisk kapital for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) benyttes faktorer fastsatt av myndighetene.

SpareBank 1 SR-Bank er opptatt av å prise risiko, og måler derfor risikojustert avkastning i forbindelse med kredittinnvilgelse og oppfølging. Risikoprisingsmodellen tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som i konsernets risikoklassifiseringssystem, og disse komponentene danner grunnlaget for beregning av avkastning på økonomisk kapital på det enkelte engasjement.

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet for å sikre at dette holder en god kvalitet over tid. Dette arbeidet kan deles inn i tre hovedområder:

- **Kvantitativ validering:** Den kvantitative valideringen skal sikre at bankens estimater for misligholdssannsynlighet, konverteringsfaktor (for bruk ved fastsettelse av eksponering ved mislighold) og tapsgrad gitt mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres ulike typer analyser som ser nærmere på modellenes evne til å rangere engasjementer (diskrimineringssevne), evne til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne og stabiliteten i modellenes estimater.
- **Kvalitativ validering:** Gjennomgangen skal kunne påvise at IRB-systemet er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral bestanddel av konsernets risikostyring og beslutningstaking. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko.
- **Etterlevelse av Forskrift om kapitalkrav:** Gjennomgangen skal sikre at konsernet etterlever Forskrift om kapitalkrav.

4.2.3 Porteføljeinformasjon

Av de påfølgende tabeller fremgår oversikt over konsernets engasjementer i relasjon til kredittrisiko.

Kreditrisiko - generelt om kreditrisiko, mislighold og verdifall

Samlet engasjementsbeløp (definert som brutto utlån til kunder + garantier + ubenyttet kreditt) i konsernet etter eventuell nedskrivning og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse og engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i løpet av perioden, oppdelt i engasjementstyper.

Engasjementstype	Engasjementsbeløp pr 31.12.07	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp i 2007
Foretak	52 155	47 278
Massemarked	59 114	56 570
Brutto engasjement kunder	111 269	103 848
Individuelle nedskrivninger	-98	-103
Nedskrivning på grupper av utlån	-131	-131
Nedskrivning garantier	-7	-6
Netto engasjement kunder	111 033	103 608
Stater (Norges Bank)	2 401	1 512
Institusjoner	3 357	1 764
Sum engasjementsbeløp	116 791	106 884

Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt på signifikante geografiske områder før fradrag for nedskrivninger.

Engasjementstype	Rogaland	Agder-fylkene	Hordaland	Øvrige	Sum
Brutto utlån til kunder	69 732	7 864	3 861	6 633	88 090
Ubenyttet kreditt	14 332	1 188	1 412	1 226	18 158
Garantier	3 996	604	174	247	5 021
Sum brutto engasjement kunder	88 060	9 656	5 447	8 106	111 269

Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt på signifikante bransjer før fradrag for nedskrivninger.

Engasjementstype	Utlån	Ubenyttet kreditt	Garantier	Sum
Jordbruk/skogbruk	2 389	490	8	2 887
Fiske/fiskeoppdrett	640	252	19	911
Bergverksdrift/utvinning	2 497	717	266	3 480
Industri	2 993	1 399	1 465	5 857
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	1 845	1 039	1 666	4 550
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2 216	507	324	3 047
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	3 749	1 427	167	5 343
Eiendomsdrift	15 917	2 601	649	19 167
Tjenesteytende virksomhet	4 211	831	285	5 327
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	655	813	118	1 586
Ufordelt (merverdi fastrente utlån)	-117	117	0	0
Sum foretak	36 995	10 193	4 967	52 155
Massemarked	51 095	7 965	54	59 114
Sum brutto engasjement kunder	88 090	18 158	5 021	111 269

Kreditrisiko - generelt om kreditrisiko, mislighold og verdifall - forts.

Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt etter gjenstående løpetid.

Engasjementstype	På forespørsel	<1 år	1-5 år	over 5 år	Sum
Brutto utlån kunder	34 423	5 954	9 165	38 548	88 090
Garantier	0	942	811	3 268	5 021
Ubenyttet kreditt	18 158	0	0	0	18 158
Sum brutto engasjement kunder	52 581	6 896	9 976	41 816	111 269
Stater (Norges Bank)	2 401	0	0	0	2 401
Institusjoner	53	3 248	56	0	3 357

Kreditt- og forringelsesrisiko oppdelt etter signifikante bransjer.

Bransje	Samlet engasjementsbeløp			Resultatførte verdi- endringer i løpet av perioden
	Engasjementer med verdifall	Forfalte engasjementer	Verdiendringer og nedskrivninger	
Jordbruk/skogbruk	6	3	0	-4
Fiske/fiskeoppdrett	2	0	1	-2
Bergverksdrift/utvinning	0	0	0	0
Industri	447	3	32	26
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	12	1	1	-2
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	21	4	10	-1
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	21	0	5	-2
Eiendomsdrift	15	1	8	3
Tjenesteytende virksomhet	11	10	11	7
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	0	0	0	0
Sum foretak	535	22	68	25
Massemarked	112	70	37	-15
Sum	647	92	105	10

Faktiske tap pr. misligholdsklasse i perioden.

Misligholdsklasse	2007	2006
A	0	0
B	0	0
C	0	0
D	0	0
E	0	0
F	0	0
G	0	0
H	0	0
I	0	0
J	5	12
K	19	4
Sum	24	16

Kreditrisiko - generelt om kreditrisiko, mislighold og verdifall - forts.

Separat angivelse av de samlede engasjementsbeløp med verdifall og misligholdte engasjementer fordelt på signifikante geografiske områder, herunder samlede verdiendringer og nedskrivninger:

Geografiske områder	Samlet engasjementsbeløp		Samlede verdiendringer og nedskrivninger
	Engasjementer med verdifall	Misligholdte engasjementer	
Rogaland	163	62	50
Agder-fylkene	468	14	47
Hordaland	5	7	1
Øvrige	11	9	7
Sum	647	92	105

Avstemming av endringer i henholdsvis verdiendringer og nedskrivninger for engasjementer med verdifall.

Type verdiendring og nedskrivning	Inngående balanse pr. 01.01.07	Beløp ført mot nedskrivninger	Beløp som avsettes til eller tilbakeføres fra anslått tap	Utgående balanse pr. 31.12.07
Individuelle nedskrivninger	107	67	58	98
Nedskrivninger på grupper av utlån	131	0	0	131
Spesiferte tapsavsetninger garantier	4	0	3	7
Sum	242	67	61	236

Kreditrisiko - generelt om kreditrisiko, mislighold og verdifall - forts.

Fordeling på misligholdsklasser der IRB-metoden benyttes.

Engasjementskategori	Risikoklasse	Samlet EAD	Samlet ubenyttet ramme	Gjennomsnittlig risikovekt	Gjennomsnittlig LGD	Gjennomsnittlig KF
Foretak	A	657	391	0,41	0,45	0,98
	B	18 527	4 771	0,73	0,45	0,97
	C	9 145	1 178	0,94	0,45	0,98
	D	6 247	920	1,10	0,45	0,98
	E	1 380	173	1,31	0,45	0,98
	F	849	80	1,43	0,45	0,99
	G	312	28	1,79	0,45	0,99
	H	345	45	2,02	0,45	1,00
	I	136	11	2,17	0,45	0,99
	J	9	0	0,00	0,45	1,00
	K	59	12	0,00	0,45	0,96
Sum Foretak		37 665	7 608			
Massemarked	A	6 149	1 910	0,01	0,09	1,00
	B	24 299	3 153	0,07	0,10	1,00
	C	14 646	1 323	0,12	0,10	1,00
	D	9 059	601	0,20	0,12	1,00
	E	2 114	96	0,33	0,15	1,00
	F	1 389	61	0,49	0,17	1,00
	G	867	33	0,56	0,16	1,00
	H	360	10	0,79	0,19	1,00
	I	605	10	0,77	0,16	1,00
	J	12	0	0,18	0,09	1,00
	K	109	0	0,57	0,31	1,00
Sum massemarked		59 609	7 196			

Sammenligning av risikoparametrene med faktisk utfall.

Tabellen nedenfor viser gjennomsnittlig estimert og faktisk mislighold (ikke volumjustert) for porteføljen for perioden 2005-2007. Volumjustert mislighold i perioden ligger vesentlig lavere både for estimert mislighold og faktisk mislighold.

Portefølje	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
Massemarked med pant i fast eiendom	1,1 %	0,3 %
Øvrig massemarked	3,0 %	1,9 %
Foretak	2,9 %	1,2 %

Tabellen viser at faktisk mislighold (ikke volumjustert) ligger vesentlig lavere enn estimert mislighold i perioden. Dette skyldes at misligholdsestimatene er kalibrert inn mot et misligholdsnivå som skal represen-

tere misligholdsnivået gjennom en konjunktursykel. Perioden 2005-2007 representerer år med lavt mislighold som følge av en periode med høykonjunktur.

Tabellen nedenfor viser estimert og faktisk tap gitt mislighold.

Portefølje	Estimert tapsgrad	Faktisk tapsgrad
Massemarked med pant i fast eiendom	9,3 %	6,5 %
Øvrig massemarked	45,0 %	33,3 %

Ved validering av modellen for tap gitt mislighold, er det nødvendig med en realisasjonsperiode. Valideringen er derfor knyttet til realisasjoner i perioden 2000-2005.

Konverteringsfaktoren for forventet eksponering ved mislighold er satt til 1 både for nedbetalingslån og rammelån. For rammelån vil dette si at forventet eksponering ved mislighold settes lik rammens størrelse.

Analysen viser at faktisk tapsgrad på bolig har vært 6,5 prosent mot estimert 9,3 prosent. For øvrig massemarked er faktisk tapsgrad 33,3 prosent mot en estimert tapsgrad på 45,0 prosent.

Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategorier (IRB).

Engasjementskategori	Engasjementsbeløp	Herav sikret med pant i fast eiendom 1)	Herav sikret med annet pant/sikkerhet 1)	Herav usikret 1)
Massemarked				
Engasjementer med pant i fast eiendom	48 811	100 %	0 %	0 %
Massemarked SMB	2 965	52 %	35 %	13 %
Øvrige massemarkedsengasjementer	7 850	78 % 2)	6 %	16 %
Sum	59 626			

1) Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldne engasjementskategori.

2) Et engasjement på en massemarkedskunde der realisasjonsverdi av boligen vurderes lavere enn 30 prosent av kundens engasjement kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom, men som øvrig massemarked.

SpareBank 1 SR-Bank har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i LGD beregningen. Her benyttes myndighetsfastsatte LGD-faktorer. Av den grunn fremgår ingen oppstilling av slike engasjementer i ovenstående tabell.

Samlet EAD pr. underkategori for spesialisert långiving under sjablongmetoden.

	Prosjekt-finansiering	Objekt-finansiering	Vare-finansiering	Inntekts-genererende eiendom	Samlet EAD for spesialisert långiving
EAD	2 826	4 282	747	17 929	25 785

De faktiske verdiendringene for den enkelte engasjementskategori og utvikling fra tidligere perioder (IRB):

Engasjementskategori	Verdi 31.12.2007	Verdiendring i 2007 (i %)	Verdi 31.12.06	Verdiendring i 2006 (i %)	Verdi 31.12.05
Massemarkedsengasjementer	59 626	5,0 %	56 769	20,2 %	47 242
-herav massemarked SMB	2 965	9,5 %	2 708	8,7 %	2 491
-herav massemarked personer eiendom	55 323	5,0 %	52 692	21,8 %	43 262
-herav massemarked personer øvrig	1 338	-2,3 %	1 369	-8,1 %	1 489
Foretak	14 965	6,1 %	14 098	84,3 %	7 649
Spesialisert långiving	26 474	37,6 %	19 234	60,1 %	12 010
Sum	101 065	12,2 %	90 101	34,7 %	66 901

Tall for 2006 og 2005 er basert på parallellrapportering for disse årene.

4.2.4 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Av tabellen under fremgår minimumskravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko fordelt på engasjementskategorier og underkategorier.

Kategori	Underkategori	Kommentar	Engasjement	Engasjement EAD	Minimumskrav til ansvarlig kapital Konsolidert
Foretak	Store foretak		3 852	3 640	303
	Andre foretak		11 113	10 793	733
	Spesialisert långivning		26 474	25 785	1 860
Massemarked	Massemarked SMB		2 965	2 962	31
	Massemarked personer eiendom		55 323	55 313	559
	Massemarked personer øvrig		1 338	1 334	47
Egenkapitalposisjoner	Enkel risikovektet metode	Unotert	5	5	1
		Omsatt på børs	326	326	76
		Øvrige	258	258	76
Minimumskrav kredittrisiko IRB			101 654	100 416	3 686
Stater			2 531		0
Institusjoner			3 938		63
Foretak			4 365		255
Massemarked			4 382		202
Øvrige eiendeler			2 476		198
Minimumskrav standardmetoden			17 692		718
Immaterielle eiendeler					26
Fradrag					-108
Samlet minimumskrav til ansvarlig kapital knyttet til kredittrisiko					4 322

4.3 Markedsrisiko

4.3.1 Styring og kontroll

Markedsrisiko oppstår i SpareBank1 SR-Bank konsernet hovedsakelig fra konsernets investeringer i obligasjoner, sertifikater og aksjer, og som følge av aktiviteter som utføres for å understøtte bankdriften - som funding og rente- og valutahandel.

Markedsrisikoen måles og overvåkes kontinuerlig på bakgrunn av rammer som er vedtatt av styret. Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for den løpende, uavhengige overvåkingen av konsernets markedsrisiko. Rammene gjennomgås og fornyes minimum årlig. Størrelsen på rammene fastsettes på bakgrunn av stresstester og scenarioanalyser av negative markedsbevegelser. Formålet med nevnte analyser er å analysere hvor store markedsrisikorelaterte tap SpareBank 1 SR-Bank kan bli påført dersom alle rammer er fullt utnyttet og markedsbevegelsene er ekstreme. I en normal situasjon vil ikke alle rammer være fullt utnyttet. Det er i tillegg fastsatt stop-loss grenser for eksponeringer i rente- og valutamarkedene.

Renterisikoen for alle renteposisjoner kan uttrykkes ved å se på endringen i verdien på renteinstrumentene ved

en renteendring på 1 prosent. Konsernet benytter analyser som viser effekten av nevnte renteendring for ulike løpetidsbånd og det er egne rammer for renteeksponering innenfor de enkelte tidsperiodene. Rentebindingen på konsernets instrumenter er i all hovedsak kort og konsernets renterisiko er moderat.

Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutasortene. Rammene for valutakursrisiko er uttrykt ved rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Konsernets valutarisiko ligger godt innenfor posisjongrensen som er angitt i forskrift og anses som lav.

Et verdipapirs verdi avhenger av faktorer som er spesifikke for de enkelte utstederne og av generelle markedsbevegelser. Konsernets risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene.

Konsernets generelle eksponering mot markedsrisiko er moderat.

Tabellen nedenfor illustrerer den resultatmessige effekten av en stresstest gjennomført i forbindelse med den årlige gjennomgangen av konsernets rammer for markedsrisiko.

Hovedramme	Markedssjokk	Estimert resultateffekt i mill kroner
Valuta	10 % endring	15,0
Renter	1 % parallellskift	30,0
BmB/SparX	20 % verdifall	10,0
Aksjer	30 % verdifall	87,0
Egenbeholdning eiendomssyndikater	50 % verdifall	12,5
Ferdigstilling av eiendomssyndikater	40 % verdifall	80,0
Obligasjoner	2 % verdifall	170,0
Garantier	30 % verdifall	30,0

I den interne oppfølgingen og risikomålingen av markedsrisiko benytter SpareBank 1 SR-Bank også en modell basert på Value at Risk (VaR) prinsippet. VaR-modellen er et viktig verktøy i forbindelse med

intern rammestyring og kapitalallokering. Modellen er fremdeles under utprøving og utvikling og benyttes således ikke i den daglige styringen av markedsrisiko.

4.3.2 Porteføljeinformasjon

Nedenforstående tabell gir opplysninger om investeringer (egenkapitalposisjoner utenfor handelsportefølje) fordelt etter formål.

Formål	Investering	Beløp
Finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat	Oslo Børs	5
	Kverneland	4
	Sparebanken Vest	3
	Austevoll Seafood	3
	Grieg Seafood	0
	Roxar	13
	Viking Venture II	4
	SR Feeder	1
	Proserv	7
	Borea Opportunity II	1
	Marin Vekst II	5
	Hitec Vision Private Equity III	40
	Optimarin	5
	RPT Gass	4
	Progressus	2
	FishEx	1
	Mikro A	3
	Marin Forvaltning	0
	Hitec Vision Private Equity IV	21
Øvrige finansielle investeringer	18	
Sum finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat		140
Strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat	Blå Holding	127
Strategiske investeringer tilgjengelig for salg	Øvrige strategiske investeringer	4
Sum		271

Aksjer og andeler klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet eller tilgjengelig for salg. Endring i virkelig verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra finansielle investeringer.

Oversikt over bokført verdi og virkelig verdi, gevinster og tap.

Type investering	Bokført verdi	Virkelig verdi	Samlede realiserte gevinster eller tap i 2007	Urealiserte gevinster eller tap i 2007	Beløp medregnet i kjernekapital eller tilleggskapital
Finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat	140	140	25	27	0
Strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat	127	127	0	0	0
Strategiske investeringer tilgjengelig for salg	4	4	1	0	2
Sum	271	271	26	27	2

Oversikt over type og verdi av børsnoterte aksjer, unoterte aksjer i diversifiserte porteføljer og andre engasjementer:

Type	Verdi
Unotert	233
Omsatt på børs	29
Øvrige	9
Sum	271

Oversikt over motpartsrisiko for derivater mv. utenfor handelsporteføljen.

Type derivat	Nominell verdi	Virkelig verdi	Engasjements- beløp	Minimumskrav til ansvarlig kapital 1)
Valutaterminer (forwards)	3 729	16	3	0
Valutabytteavtaler (swaps)	12 154	188	130	10
Valutaopsjoner	72	1	0	0
Sum valutainstrumenter i handelsportefølje	15 955	205	133	10
Rentebytteavtaler (swaps)	35 496	514	219	18
Ikke-standardiserte kontrakter	45	4	0	0
Sum renteinstrumenter i handelsportefølje	35 541	518	219	18
Rentebytteavtaler (swaps)	8 704	174	45	4
Sum renteinstrumenter utenfor handelsportefølje	8 704	174	45	4
Kredittderivater	0	0	0	0
Sum	60 200	897	397	32

1) Minimumskravet til ansvarlig kapital beregnes i sin helhet etter standardmetoden.

4.3.3 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Minimumskravet til ansvarlig kapital for markedsrisiko, herunder posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørsmarkedsrisiko, valutarisiko og varerisiko.

Minimumskravet til ansvarlig kapital	Konsolidert
Posisjonsrisiko	196
- Herav egenkapitalinstrumenter	38
- Herav gjeldsinstrumenter	158
Motpartsrisiko (derivater i handelsporteføljen)	32
- Herav derivater i handelsportefølje	28
- Herav derivater utenfor handelsportefølje	4
Valutarisiko	2
Sum	230

4.4 Operasjonell risiko

4.4.1 Styring og kontroll

Risikostrategien for operasjonell risiko fastsettes minimum årlig av styret. Risikostrategien setter rammer for forventet tap og økonomisk kapital. Konsernet skal ha en så effektiv risikostyring og overvåking at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

I prosessen for identifisering, kvantifisering og styring av operasjonell risiko inngår bruk av eksterne og interne data, ekspertvurderinger og evaluering av rammeverk. Scenarioanalyser og statistisk modellering benyttes for å beregne konsernets risikoeksponering for operasjonell risiko. I konsernets risikoreducerende tiltak inngår rutine- og prosessbeskrivelser, arbeidsdeling, elektroniske og manuelle kontroller, forsikring, outsourcing og beredskaps- og katastrofeplaner. Sannsynlighetsforebyggende tiltak skal prioriteres foran konsekvensreducerende tiltak.

Det gjennomføres også årlig en bekreftelse av risikostyring der ledende personale i konsernet rapporterer oppover i organisasjonen om i hvilken grad risikostyringen er gjennomført i samsvar med vedtatt risiko-

strategi, policy og etablerte kontroll- og styringstiltak. Lederbekreftelsen er videre et verktøy for løpende å kunne identifisere problemområder, og gi konsernets ledelse bedre forståelse for positive sider og svakheter i risikostyringen. Dette vil sikre at ledelsen er bedre i stand til å allokere ressurser til de rette forbedrings-tiltakende.

Konsernet har en egen database for registrering av uønskede hendelser. Alle operasjonelle hendelser som potensielt kan medføre tap eller der tap har oppstått, skal registreres i basen og forbedringstiltak skal vurderes og iverksettes der dette finnes hensiktsmessig. Konsernet arbeider kontinuerlig med forbedring av rapporteringskulturen slik at man i størst mulig grad skal klare å fange opp alle vesentlige hendelser som inntreffer.

I tråd med konsernets ambisjonsnivå for risikostyring har SpareBank 1 SR-Bank vært initiativtaker til et FoU-prosjekt innenfor operasjonell risiko i samarbeid med SpareBank 1 alliansen, DnB NOR og Universitetet i Stavanger. Formålet med prosjektet er å etablere Norge som et faglig tyngdepunkt i Europa innenfor styring og måling av operasjonell risiko i bank/finans. Prosjektet skal også utvikle et verktøy for styring av operasjonell risiko som kvalifiserer til bruk av avansert metode for beregning av det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for operasjonell risiko.

4.4.2 Minimumskrav til ansvarlig kapital

Minimumskravet til ansvarlig kapital for operasjonell risiko etter sjablongmetoden:

Forretningsområde	Konsolidert	EiendomsMegler 1	SR-Finans	SR-Forvaltning
Banktjenester for massemarkeds kunder	172	23	0	4
Banktjenester for bedriftskunder	72	0	8	0
Betaling og oppgjørstjenester	24	0	0	0
Totalt	268	23	8	4

Minimumskravet til ansvarlig kapital for operasjonell risiko er beregnet i prosent av snitt inntekt for hvert forretningsområde de 3 siste årene. Banktjenester for massemarkedet 12 prosent, banktjenester for bedriftsmarkedet 15 prosent og for øvrige tjenester 18 prosent.

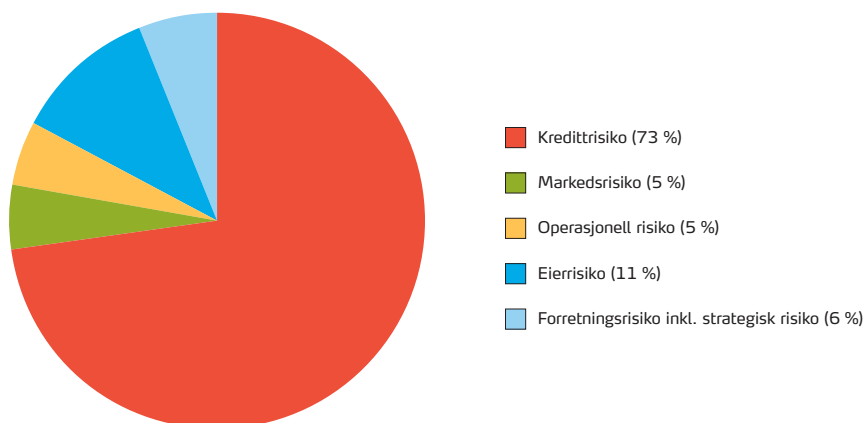
5. ØKONOMISK KAPITAL (PILAR 2)

5.1 Oppsummering

Økonomisk kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den økonomiske kapitalen i utgangspunktet skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap i løpet av en ett års horisont. For eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen er det imidlertid lagt til grunn et konfidensnivå på 99,5 prosent.

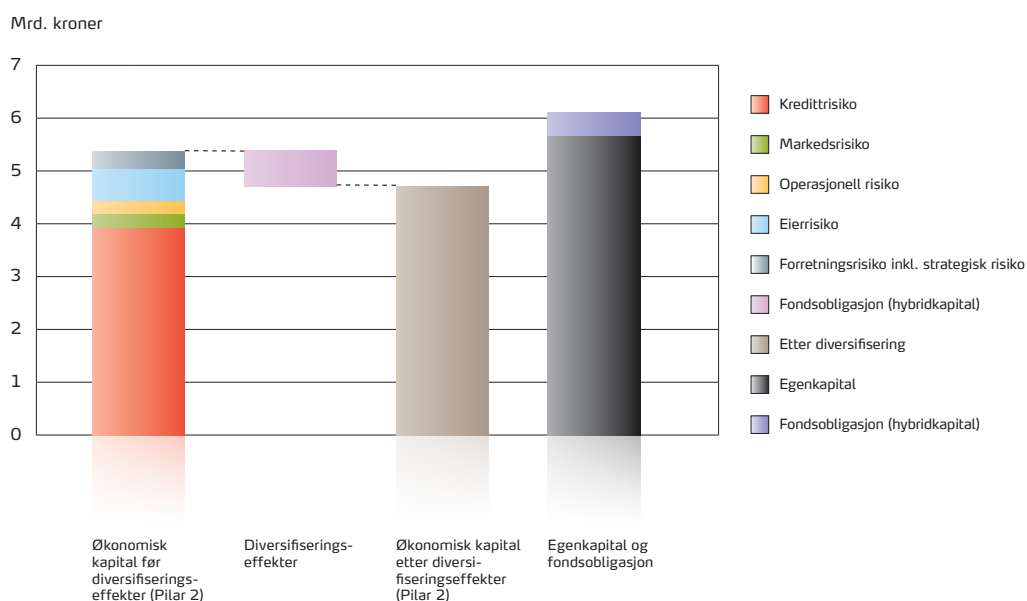
Det er lagt til grunn statistiske metoder for beregning av økonomisk kapital, men beregningen forutsetter allikevel i noen tilfeller bruk av kvalitative vurderinger.

I diagrammet nedenfor vises fordelingen av økonomisk kapital på de ulike risikogruppene med utgangspunkt i risikoeksponering pr 31.12.07. Ved årsskiftet er det beregnet økonomisk kapital for kreditt- markeds-, operasjonell-, eier- og forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko).

I tabellen nedenfor vises økonomisk kapital pr. 31.12.07. I tillegg er det gjort en sammenligning av

behovet for økonomisk kapital mot faktisk egenkapital og fondsobligasjon (hybridkapital) pr. 31.12.07.

Totalt behov for økonomisk kapital pr. 31.12.07 er beregnet til 5,4 mrd. kroner før diversifiseringseffekter. Når en tar hensyn til diversifiseringseffekter mellom risikogrupperne er behovet for økonomisk kapital beregnet til 4,7 mrd. kroner. Diversifiseringseffekten viser den risikoreduserende effekten konsernet oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder som ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig.

Tilgjengelig egenkapital inkludert fondsobligasjon utgjorde 6,1 mrd. kroner ved årsskiftet.

SpareBank 1 SR-Bank vil i kapitlene nedenfor redegjøre nærmere for rammeverk og styring av de risikotypene som ikke dekkes av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1), samt gi en nærmere beskrivelse av beregningen av økonomisk kapital for kreditt-, markeds- og operasjonell risiko der den avviker fra de regulatoriske beregningene.

5.2 Kredittrisiko

5.2.1 Styring og kontroll

Styring og kontroll av kredittrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 4.2.1.

5.2.2 Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet bruker i all hovedsak de samme modeller og tilnærminger ved beregning av økonomisk kapital som ved beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital. Det er imidlertid noen forskjeller.

Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for bedriftsmarkedet (stater, institusjoner og foretak) beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold (LGD) basert på interne modeller. SpareBank 1 SR-Bank sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold (LGD) er lavere enn de myndighetsfaste sjablongverdiene.

Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur.

Beregningen av minimumskrav til ansvarlig kapital tar heller ikke hensyn til konsentrasjonsrisiko i porteføljen. Konsentrasjonsrisiko defineres som den risiko som oppstår ved å konsentrere eksponeringen mot en enkelt kunde, bransje, geografisk område, eller mot engasjementer der sikkerhetene har like risikoegenskaper. SpareBank 1 SR-Bank beregner økonomisk kapital for å ta hensyn til denne type risiko.

5.2.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for kredittrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.3 Markedsrisiko

5.3.1 Styring og kontroll

Styring og kontroll av markedsrisiko er nærmere beskrevet i kapittel 4.3.1

5.3.2 Modellbeskrivelse og anvendelse

Konsernet rapporterer regulatorisk kapital (Pilar 1) i henhold standardmetoden for markedsrisiko. Økonomisk kapital beregnes etter Value at Risk (VaR) prinsippet. Det beregnes økonomisk kapital for rente-, valuta- og verdipapirrisiko for SpareBank 1 SR-Bank, og måling av økonomisk kapital er således et viktig verktøy i forbindelse med intern rammestyring og kapitalallokering. Modellen er fremdeles under utprøving og utvikling og benyttes således ikke i den daglige styringen av markedsrisiko.

Beregningene av økonomisk kapital avviker ikke bare modellmessig, men også til en viss grad porteføljemessig fra de regulatoriske kapitalberegningene. Dette kommer av det faktum at de interne beregningene av økonomisk kapital inkluderer renterisiko utenfor handelsporteføljen, hvilket ikke er underlagt standardmetodens minimumskrav til kapital.

Risikoaktivitetene knyttet til handel i valuta, renter og verdipapirer vil skje innenfor de til enhver tid vedtatte rammer, fullmakter og kredittlinjer på motparter. SpareBank 1 SR-Bank har moderat renterisiko, og tar i svært begrenset omfang aktivt renterisiko i forbindelse

med handelsaktivitetene. Virksomhetens inntekter skal i størst mulig grad skapes i form av kundemarginer. Dette for å oppnå størst mulig stabilitet og sikkerhet i inntjeningen. I den løpende oppfølgingen av konsernets risiko skilles det derfor ikke mellom renterisiko i og utenfor handelsporteføljen. I henhold til kapittel 4.2.2 baseres intern styring og kontroll av renterisiko på rentekostnadens sensitivitet for renteendring. Tabellen nedenfor oppsummerer konsernets renterisiko målt som netto rentekosts sensitivitet for en parallell renteendring på 1 prosent (100 basispunkter).

Sensitivitet på netto rentekost i millioner kroner	31.12.2007
NOK	8
EUR	2
USD	2

5.3.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for markedsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

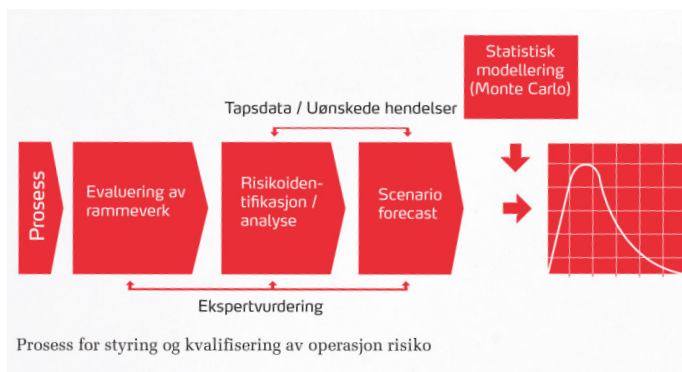
5.4 Operasjonell risiko

5.4.1 Styring og kontroll

Styring og kontroll av operasjonell risiko er nærmere beskrevet i kapittel 4.4.1.

5.4.2 Modellbeskrivelse og anvendelse

Figuren nedenfor viser konsernets prosess for identifisering, kvantifisering og styring av operasjonell risiko. I denne prosessen inngår bruk av eksterne og interne data, ekspertvurderinger og evaluering av rammeverk. Scenarioanalyser og statistisk modellering benyttes for å beregne konsernets risikoeksponering for operasjonell risiko.

5.4.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for operasjonell risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.5 Likviditetsrisiko

5.5.1 Styring og kontroll

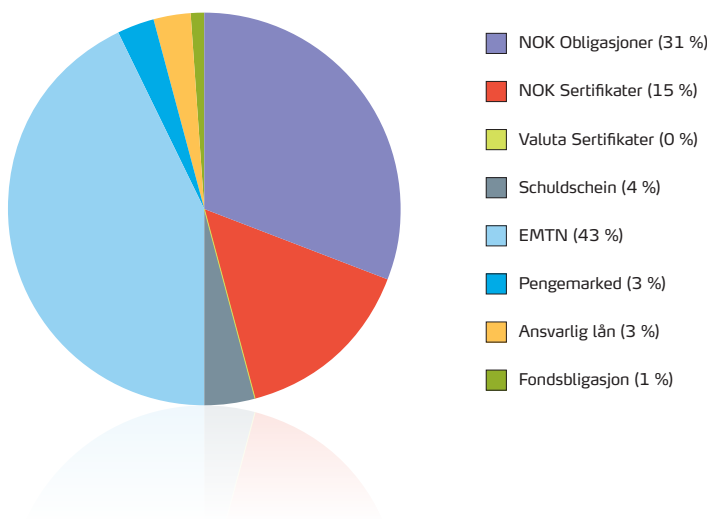
Styringen av konsernets finansierungsstruktur tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir gjennomgått og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets moderate risikoprofil. Konsernet har utarbeidet en beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. SpareBank 1 SR-Bank har også utviklet en stresstestmodell som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet

i perioder uten ekstern tilgang på likviditet. Stresstesten tar utgangspunkt i et flertall ulike scenarier under forutsetningen om full utnyttelse av rammer, og representerer således en "worst case"-simulering på konsernets netto refinansieringsbehov i en krisesituasjon.

Konsernets valuta-/finansområde (SR-Markets) har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring og compliance overvåker og rapporterer utnyttelse av rammer i henhold til likviditetsstrategien. Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider.

5.5.2 Sprednings- og løpetidsinformasjon

Figurene nedenfor illustrerer spredningen i konsernets innlånskilder og -markeder per 31.12.2007.

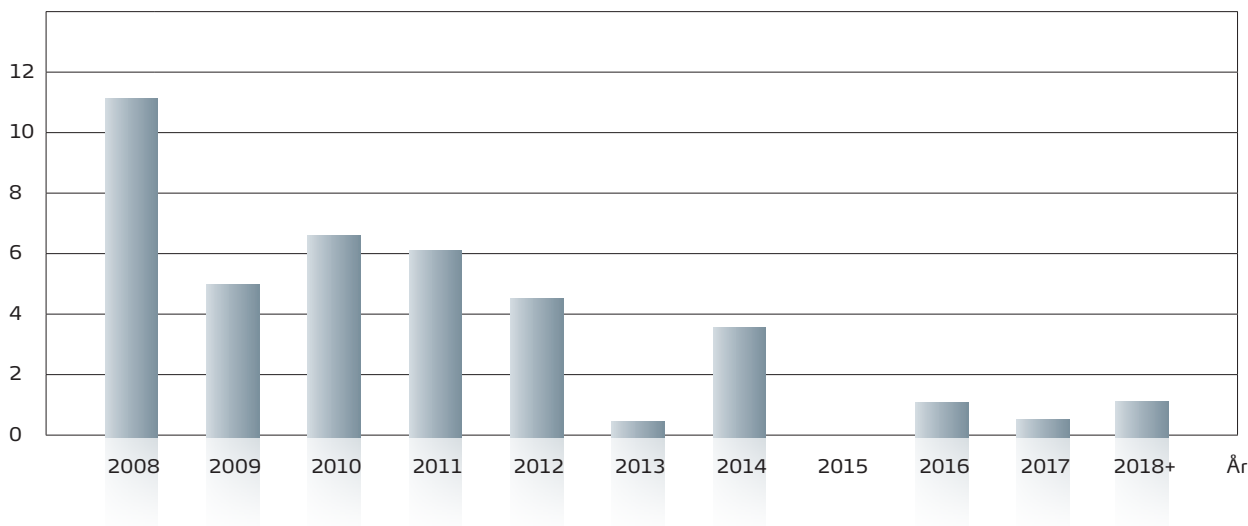
Innlån via EMTN (bankens juridiske program for innlån i Europa) står for 43 prosent av totale innlån. Denne gruppen består av både åpne og rettede lån. Det har vært en betydelig økning i dette segmentet, da tilsvarende tall var 37 prosent for 2006. Hovedgrunnen til dette er at konsernet i 2007 har gjort to store åpne lån i det europeiske markedet.

I 2007 hentet konsernet 53 prosent av fundingen fra internasjonale markeder, mens tilsvarende tall for 2006 var 58 prosent. Andelen av innlån hentet i Norge har dermed økt fra 42 prosent til 47 prosent i løpet av 2007.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekningen målt som innskudd i prosent av brutto utlån i konsernet er ved utgangen av 2007 på 57 prosent mot 55 prosent ved utgangen av 2006.

Til tross for urolighetene i finansmarkedene er konsernets likviditetssituasjon pr 31.12.2007 tilfredsstillende. Konsernet økte sine likvide eiendeler gjennom obligasjoner deponert i Norges Bank i løpet av året. I løpet av våren 2007 var lovgivningen for obligasjoner med fortrinnsrett på plass. Gjennom det deleide selskapet SpareBank 1 Boligkreditt AS fikk konsernet redusert sin likviditetsrisiko betydelig. I 2007 overførte konsernet ca. 5 mrd. kroner i boliglån hvilket gav en tilsvarende positiv likviditetseffekt. Faktisk overskuddslikviditet ved årsslutt er på 3,5 mrd. kroner. Av konsernets totale innlånsvolum på 41,5 mrd. kroner ved årsslutt er det 11,2 mrd. kroner (27 prosent) som skal refinansieres i 2008. Figuren nedenfor illustrerer fundingporteføljens forfallsstruktur fra og med årsslutt 2007. Det er en jevn fordeling mellom internasjonale og nasjonale fundingkilder.

Mrd kroner - Fundingforfall SpareBank 1 SR-Bank

5.5.3 Metode for beregning av økonomisk kapital

Ratingnivå, sammensetningen av ekstern funding fordelt på kilder og løpetider og tilgang til kapitalmarkedene vil være av betydning for bankenes evne til å håndtere den løpende likviditetssituasjonen. Risikoen for manglende refinansiering av gjeld styres gjennom konsernets overordnede likviditetsstrategi og beredskapsplan. Det beregnes økonomisk kapital for risikoen for at konsernet pådrar seg merkostnader ved finansiering i perioder med urolige kapitalmarkeder.

5.5.4 Økonomisk kapital

Modellen med tilhørende forutsetninger for beregning av økonomisk kapital for likviditetsrisiko er under testing og recalibrering, og økonomisk kapital for likviditetsrisiko inngår derfor p.t. ikke i SpareBank 1 SR-Bank sin eksterne prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.6 Eierrisiko

5.6.1 Styring og kontroll

Sparebank 1 SR-Bank har i hovedsak eierrisiko gjennom eierandelen i SpareBank 1 Gruppen og Sparebank 1 Boligkreditt AS.

SpareBank 1-bankene driver alliansesamarbeidet og utvikling av produktselskaper gjennom det felles eide holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen AS eies av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 Midt-Norge, Sparebanken Hedmark, Samarbeidende Sparebanker AS (20 sparebanker på øst- og nordvestlandet), samt Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO. SpareBank 1 SR-Bank sin eierandel i Sparebank 1 Gruppen er 19,5 prosent.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i bankene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom tre kompetansesentra innenfor Læring (Tromsø), Betaling (Trondheim) og Kredittmodeller (Stavanger).

I styret i SpareBank 1 Gruppen møter administrerende direktører fra eierbankene SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Midt-Norge, SpareBank 1 Nord-Norge, Sparebanken Hedmark og Samarbeidende Sparebanker AS i egenskap av deres eierskap. Eiernes administrerende direktører er også styremedlemmer i Styret for Alliansesamarbeidet.

SpareBank 1 Boligkreditt AS driver som kredittforetak etter konsesjon gitt av Kredittilsynet. Det er eiet av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen. Foretaket ble startet 18. august 2005. Den enkelte sparebanks eierandel i SpareBank 1 Boligkreditt AS er basert på andelen overførte lån fra den respektive eierbank. SpareBank 1 SR-Banks eierandel utgjør pr 31.12.07. 23,6 prosent, og SpareBank 1 SR-Bank er representert i henholdsvis styret, representantskapet og generalforsamlingen.

5.6.2 Metode for beregning av økonomisk kapital

SpareBank 1 SR-Bank beregner økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen med utgangspunkt i SpareBank 1 Gruppens egen kapitalvurderingsprosess og vurderinger av økonomisk kapital.

Økonomisk kapital for eierrisikoen i SpareBank 1 Boligkreditt AS behandles og rapporteres som kredittrisiko. Det vurderes ikke å være en vesentlig eierrisiko utover kredittrisikoen i dette selskapet.

5.6.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for eierrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.7 Forretningsrisiko

5.7.1 Styring og kontroll

Forretningsrisikoen styres gjennom strategiske analyser av bl.a. eksterne markedssituasjoner og mulige endringer i rammebetingelsene. Konsernet er opptatt av å utvikle et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlige konsekvenser. SpareBank 1 SR-Bank er godt posisjonert til å møte nye utfordringer. Konsernet har gjennom mange år vist betydelig omstillingsevne og -vilje. Konsernet har over tid utviklet kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 SR-Bank har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetenkning i utvikling av sine produkter og tjenester.

5.7.2 Metode for beregning av økonomisk kapital

Beregning av økonomisk kapital tar utgangspunkt i volatiliteten i Sparebank 1 SR-Bank sine inntekter og kostnader. Volatiliteten beregnes på bakgrunn av elementer som mulig endring i kundeadferd som følge av alvorlig økonomisk tilbakeslag, endring i konkurransesituasjon eller produktinnovasjon.

5.7.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for forretningsrisiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.8 Omdømme risiko

5.8.1 Styring og kontroll

SpareBank 1 SR-Bank har etablert en overordnet kommunikasjonsstrategi som skal sikre at informasjon formidles internt og eksternt på en måte som støtter opp om virksomhetens verdigrunnlag, mål og visjon.

SpareBank 1 SR-Bank har implementert en prosess for identifisering og evaluering av konsernets risikobilde for omdømme risiko minimum årlig. Alle omdømme risikoene blir evaluert opp mot iboende risiko og etablerte kontroll- og styringstiltak. Det implementeres forbedringstiltak ved behov.

5.8.2 Metode for beregning av økonomisk kapital

SpareBank 1 SR-Bank har utviklet en egen metodikk for beregning av økonomisk kapital for omdømme risiko. Metoden for å beregne økonomisk kapital bygger på scenarioanalyser ved hjelp av Monte Carlo simulering.

5.8.3 Økonomisk kapital

Modellen med tilhørende forutsetninger for beregning av økonomisk kapital for omdømme risiko er under testing og rekalkibrering, og økonomisk kapital for omdømmerisiko inngår derfor p.t. ikke i SpareBank 1 SR-Bank sin eksterne prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.9 Strategisk risiko

5.9.1 Styring og kontroll

SpareBank 1 SR-Bank har årlig en strategiprosess som involverer styre, ledelsen og divisjonene i arbeidet. En sentral del av strategiprosessen er å evaluere konsernets styrker, svakheter, trusler og muligheter. Arbeidet ender ut i et strategisk målbilde for de neste 3 år med en tilhørende forretningsplan.

Konsernledelsen foretar både månedlig og kvartalsvis evaluering av konsernets prestasjoner og strategiske retning. Det foretas også en periodisk oppfølging av strategisk retning og det strategiske risikobildet i styret.

5.9.2 Metode for beregning av økonomisk kapital

SpareBank 1 SR-Bank beregner økonomisk kapital basert på en risikoanalyse av konsernets strategiske risikobilde med tilhørende scenarioanalyser.

5.9.3 Økonomisk kapital

Økonomisk kapital for strategisk risiko inngår i konsernets prosess for vurdering av økonomisk kapital etter Pilar 2.

5.10 Compliance risiko (etterlevelse)

5.10.1 Styring og kontroll

Konsernet skal ha en effektiv prosess som sikrer etterlevelse av gjeldende lover/forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer, og at konsernet dermed ikke påføres økonomisk tap eller sanksjoner som følge av brudd på disse. Dette skal skje gjennom:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen.
- En effektiv prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter.
- En effektiv prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lovene og forskriftene.

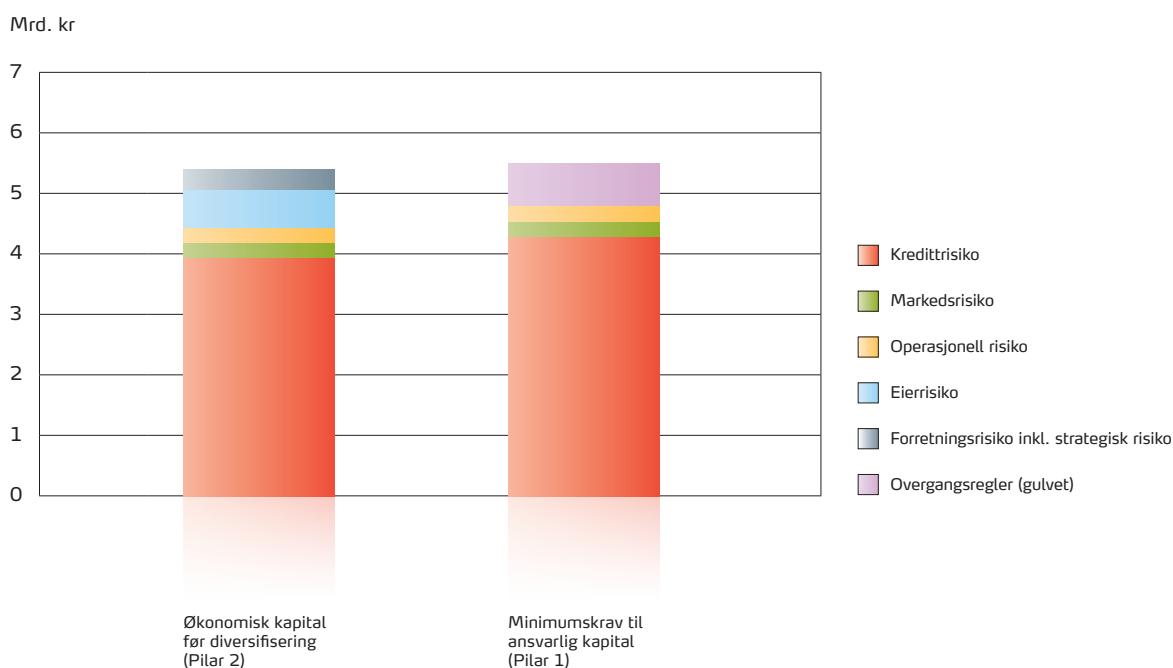
5.10.2 Økonomisk kapital

SpareBank 1 SR-Bank beregner ikke økonomisk kapital for compliance risiko.

6. SAMMENLIGNING AV REGULATORISK OG ØKONOMISK KAPITALBEHOV

I grafen nedenfor er det gjort en sammenligning mellom minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) og behovet

for økonomisk kapital (Pilar 2). Det er også redegjort for hovedårsaken til forskjellene mellom de to pilarene.

Hovedforskjellene mellom økonomisk kapital (Pilar 2) før diversifiseringseffekter på 5,4 mrd. kroner og minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) på 4,8 mrd. kroner (før overgangsregler) skyldes i hovedsak:

▪ Kredittrisiko:

Tapsgrad Gitt Mislighold: Ved beregning av økonomisk kapital for kredittrisiko for stater, institusjoner og foretak beregnes risikoparameteren Tapsgrad Gitt Mislighold (LGD) basert på interne modeller, mens den ved beregning av minimum ansvarlig kapital er sjablongmessig fastsatt i henhold til Forskrift om Kapitalkrav. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stilte sikkerheter på bakgrunn av egne erfaringer over tid, og slik at disse ut fra en konservativ vurdering reflekterer den antatte realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur. SpareBank 1 SR-Bank sine interne estimater for Tapsgrad Gitt Mislighold er vesentlig lavere enn de myndighetsfastsatte sjablongverdiene.

Konsentrasjonsrisiko: Økonomisk kapital tar hensyn til konsentrasjonsrisiko.

▪ Eierrisiko SpareBank 1 Gruppen:

Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for eierrisikoen i SpareBank 1 Gruppen tilsvarende 0,6 mrd. kroner. I forbindelse med beregning av minimumskrav til ansvarlig kapital (Pilar 1) kommer eierposten som fratrukk med 50 prosent i kjernekapitalen og 50 prosent i tilleggskapitalen, og gjenspeiles dermed ikke direkte i minimumskravet til ansvarlig kapital.

▪ Forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko):

Det beregnes økonomisk kapital (Pilar 2) for forretningsrisiko (inkludert strategisk risiko), mens denne ikke er egen risikoform ved beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital.

